

Språklig transfer i teori och praktik
- L1- och L2-transfer i finskspråkiga gymnasisters uppsatser
i svenska som främmande språk (L3)

Heini Vuorinen
Tammerfors universitet
Institutionen för språk- och
översättningsvetenskap
Nordiska språk
Pro gradu-avhandling i biämne
Vt 2007

Tampereen yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Pohjoismaiset kielet

VUORINEN, HEINI: Språklig transfer i teori och praktik – L1- och L2-transfer i finskspråkiga gymnasisters uppsatser i svenska som främmande språk (L3).

Sivuaineen pro gradu-tutkielma, 34 s.

Kevät 2007

Sivuaineen pro gradu-tutkielmassani käsittelen äidinkielen (suomi) ja muiden aikaisemmin opittujen vieraiden kielten (englanti, saksa) negatiivista vaikutusta, eli transferia uuteen, myöhemmin aloitettuun vieraaseen kieleen (ruotsi). Aloitan työni transferin teorian esittelyllä. Käsittelen ensin transferin tutkimuksen historiaa, jossa selvitän pääpiirteittäin sekä alan terminologiset muutokset, että tutkimuksen historian. Samalla kerron myös tutkijoiden ja kieltenopettajien suhtautumisesta ilmiöön eri aikoina. Transferia ilmiönä voidaan tarkastella monista eri perspektiiveistä jolloin ratkaisevassa roolissa on tutkijan käsitys käsitteestä *kielellinen transfer*. Seuraavaksi käsitelläänkin kaksi kirjallisuudessa usein esiintyvää transferin jaottelutapaa. Jotta ilmiön monisyisyys tulisi lukijalle selväksi, käsittelen seuraavaksi yleisimmät kielelliset elementit, joita vierasta kieltä tuottaessa siirretään äidinkielestä kohdekieleen.

Tutkimukseni materiaalina toimii 18 lukion ensimmäisen luokan opiskelijan ruotsin (B2-ruotsi) ainetta. Analyysiosassa olen jaotellut virheet ortografisiin, sanan valintaa koskeviin ja syntaktisiin virheisiin. Keskeisenä tuloksena voidaan pitää suomen ja englannin kielen melko samanlaajuista negatiivista vaikutusta ruotsiin. Virheet, jotka toistuivat useammin, ja jotka selvästi ovat peräisin informantien äidinkielestä, olivat mm. subjektittomien lauseiden käyttö, artikkelien poisjätö ja väärät sanavalinnat mm. erilaisissa kollokaatioissa. Englannin vaikutus näkyi ortografiassa mm. yhdyssanoissa, jotka kirjoitettiin erikseen sekä oikeinkirjoituksessa. Lisäksi englannista siirrettiin useita erilaisia syntaktisia rakenteita, kuten mm. lauseenvastikkeita sekä sisällöltään passiivinen lause, jossa subjektina toimi *du*-pronomini. Saksan vaikutus oli tässä tutkimuksessa vähäistä.

Avainsanat: transfer, siirtovaikutus, kielenoppiminen, ruotsi vieraana kielenä, interimspråk.

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Syfte	3
1.2	Undersökningsmaterial.....	4
1.3	Metod	4
1.4	Tidigare forskning.....	5
2	Forskningsöversikt.....	5
2.1	Terminologiska synpunkter	6
2.2	Transferforskningens historia.....	9
3	Dimensioner av transfer	11
3.1	Dimension av grammatisk riktighet.....	11
3.1.1	Den positiva transfer.....	11
3.1.2	Den negativa transfer.....	12
3.2	Dimension av de inflytande språken.....	13
3.2.1	Den intralingvala transfer: $L1 \rightarrow L1, L2 \rightarrow L2, L3 \rightarrow L3$	13
3.2.2	Den interlingvala transfer: $L1 \rightarrow L2/L3, L2 \rightarrow L3, L2/L3 \rightarrow L1$	14
4	Språkliga element som transfereras	15
5	Den empiriska analysen	16
5.1	L1-transfer	17
5.1.1	Ortografiska fel	17
5.1.2	Fel vid ordval	18
5.1.3	Syntaktiska fel.....	20
5.2	L2-transfer	23
5.2.1	Ortografiska fel	23
5.2.2	Fel vid ordval	27
5.2.3	Syntaktiska fel.....	28
6	Avslutning	30
	Litteratur	

1 Inledning

Hur man lär sig ett främmande språk¹ fascinerar både psykologer och lingvister. En fråga som intresserar många är vilka fel i produktionen på främmande språk som är universala och vilka som uppstår på grund av språken som människan redan behärskar till exempel till följd av modersmålet² eller av andra tidigare inlärd språk. Ämnet för min seminarieuppsats, dvs. språklig transfer i produktionen på främmande språk, är säkert ett bekant fenomen för de flesta av oss. När vi hör en utlänning tala finska kan vi ofta gissa – bara utifrån hans uttal – varifrån han kommer. Vi får reda på det här för att han transfererar sina L1-ljud, dvs. ljud från sitt modersmål till ett främmande språk. Om finskspråkiga inlärare av engelska skulle förväxla de engelska orden *tongue* och *language* (**He bit himself in the language*) för att det i finskan bara finns ett lexem (*kieli*) för de båda engelska orden, skulle det också handla om transfer. Här skulle det vara fråga om den semantiska transferen, dvs. inläraren har utvidgat ordets betydelse på grund av sitt L1.

I de här båda fallen påverkar modersmålet ett främmande språk på ett negativt sätt. Påverkan kan ändå också vara positivt: Om en svenskspråkig person lär sig tyska finns det säkert många ord som han kan bilda med hjälp av sitt L1 (jfr svenska: *egentligen* → tyska: *eigentlich*). Det första främmande språket (L2) kan även påverka det andra främmande språket (L3) negativt eller positivt. Ett fenomen som också tillhör transferen är när ett främmande språk påverkar modersmålet. Köhler (1975: 11) påpekar att det här oftast förekommer bara hos mycket avancerade språkinlärare.

1.1 Syfte

Hyltenstam och Wassén (1984: 23) skriver att på grund av transferen från modersmålet kommer olika språkgrupper möta olika problem i svenska språket. Mitt syfte är att kartlägga transfers teori samt att redogöra för de fel som finskspråkiga gymnasister

¹ Med termer *främmande språk* och *främmandespråksinlärning* stöder jag mig på definitionen av Hyltenstam & Wassén (1984: 8): ”Främmandespråksinlärning kan exemplifieras med en svensks inlärning av engelska, tyska eller franska i skolan. Man lär sig här ett nytt språk huvudsakligen genom formell undervisning, mer än genom att vara involverad i kommunikation på detta språk”.

² För modersmålet använder jag också termen *L1*.

gör i sina uppsatser i svenska språket (L3), som varken har sitt ursprung i deras modersmål (L1) eller i ett annat främmande språk (L2), dvs. i engelskan eller i tyskan. Det kan hända att några av informanterna har studerat andra språk till exempel franska, men eftersom jag själv inte kan språket, kan franskans möjliga påverkan i det här arbetet inte tas hänsyn till. I teoridelen försöker jag presentera det väsentliga inom fenomenet för det här arbetet. En avgränsning här är ändå fokusering på transfer i inlärares produktion, inte i förståelse. Transfer kan nämligen ytterligare befärja eller förhindra förståelsen av ett främmande språk. Jag analyserar felet ur felanalytisk synvinkel och redogör för i vilken mån och om felet beror på finska språkets eller ett annat språks inflytande.

1.2 Undersökningsmaterial

Undersökningsmaterialet samlades in i Parola gymnasium i Hattula under mars månad 2007. Det består av 18 uppsatser, vars ämne är ”Ett brev till Sverige”. Det handlar om en ansökan som de finskspråkiga informanterna skriver till en fiktiv bondgård i Enköping som söker efter en arbetare för nästa sommar. Brevet består av cirka 150 ord. Gymnasisterna går första året på gymnasiet, dvs. de har studerat svenska i ungefär 3,5 år.

1.3 Metod

Metoden i arbetet är kvalitativ. Jag försöker klargöra resultaten med hjälp av en förklaring av felens källa, dvs. varken modersmålets eller L2s regler. Jag kategoriserar felet i *ortografiska fel*, i *fel ordval* och i *syntaktiska fel*. Med ortografiska fel menas ofta ”skrivfel” som uppenbarligen har sitt ursprung i ett annat språk. Det kan till exempel handla om att en informant under engelsk påverkan har skrivit **conservativ* i stället för *konservativ*. Här skulle det vara fråga om ett ortografiskt fel. Till ortografin hör också stavning, särskrivning och fel i användning av olika grafer. När det är fråga om ett fel i ordvalet kan det handla om ett semantiskt felaktigt ord, om en kollokation som i det aktuella språket är annorlunda eller en konceptuell skillnad. Ett exempel på en konceptuell skillnad kan vara svenskans verb *spela*, som kan översättas till finskan med två olika alternativ: *pelata* och *soittaa*. Fel på språkets syntaktiska plan behandlas sist. Här kan det handla om till exempel fel i ordföljden eller andra syntaktiska konstruktioner som bruket av det formella subjektet.

1.4 Tidigare forskning

Det finns åtskilliga undersökningar där just finskspråkiga inlärare av svenskan och deras kunskaper och fel har undersökts. Det finns också pro gradu-avhandlingar som koncentrerar sig just på transfern mellan finska och svenska språket. Ämnena i dessa avhandlingar är ofta litet annorlunda, eftersom informanterna i många fall är tvåspråkiga och transfer studeras ur detta perspektiv (Laurén, Ulla, 1991: ”Språkfel och interferens hos tvåspråkiga skolelever: en studie i fri skriftlig produktion på svenska”). Vid Tammerfors universitet har Eriika Löfgren skrivit sin pro gradu-avhandling om nästan samma ämne år 1995 (”Språklig interferens i teori och praktik: felanalys av finskspråkiga abiturienters fria skriftliga framställning i svenska som främmande språk”).

Jag kommer att börja arbetet med en forskningsöversikt och förklara först de olika termer som förekommer mest i facklitteraturen. Sedan presenterar jag transferforskningens historia. För att presentera fenomenets mångfald kommer jag därefter att kartlägga två olika transferdimensioner som ofta förekommer i facklitteraturen och försöker äve ge svar på frågan vad eller vilka språkliga element som transfereras och vilka som inte gör det. Kapitel 5 består av den empiriska analysen. Först behandlar jag felen som begåtts på grund av L1, sedan de som har sitt ursprung i L2. Som avslutning försöker jag sammanfatta de väsentligaste resultaten av arbetet.

2 Forskningsöversikt

Ett centralt tema inom forskningen kring främmandespråksinlärning har sedan 1900-talets början varit inflytandet från ett tidigare inlärt språk som, genom tiderna kallats med olika namn. Det finns ännu idag ingen samstämmighet om vad fenomenet ska kallas eller vilka fenomen de åtskilliga termerna täcker. I detta kapitel presenterar jag först några terminologiska synpunkter och sedan den väsentligaste informationen om transferforskningens historia.

2.1 Terminologiska synpunkter

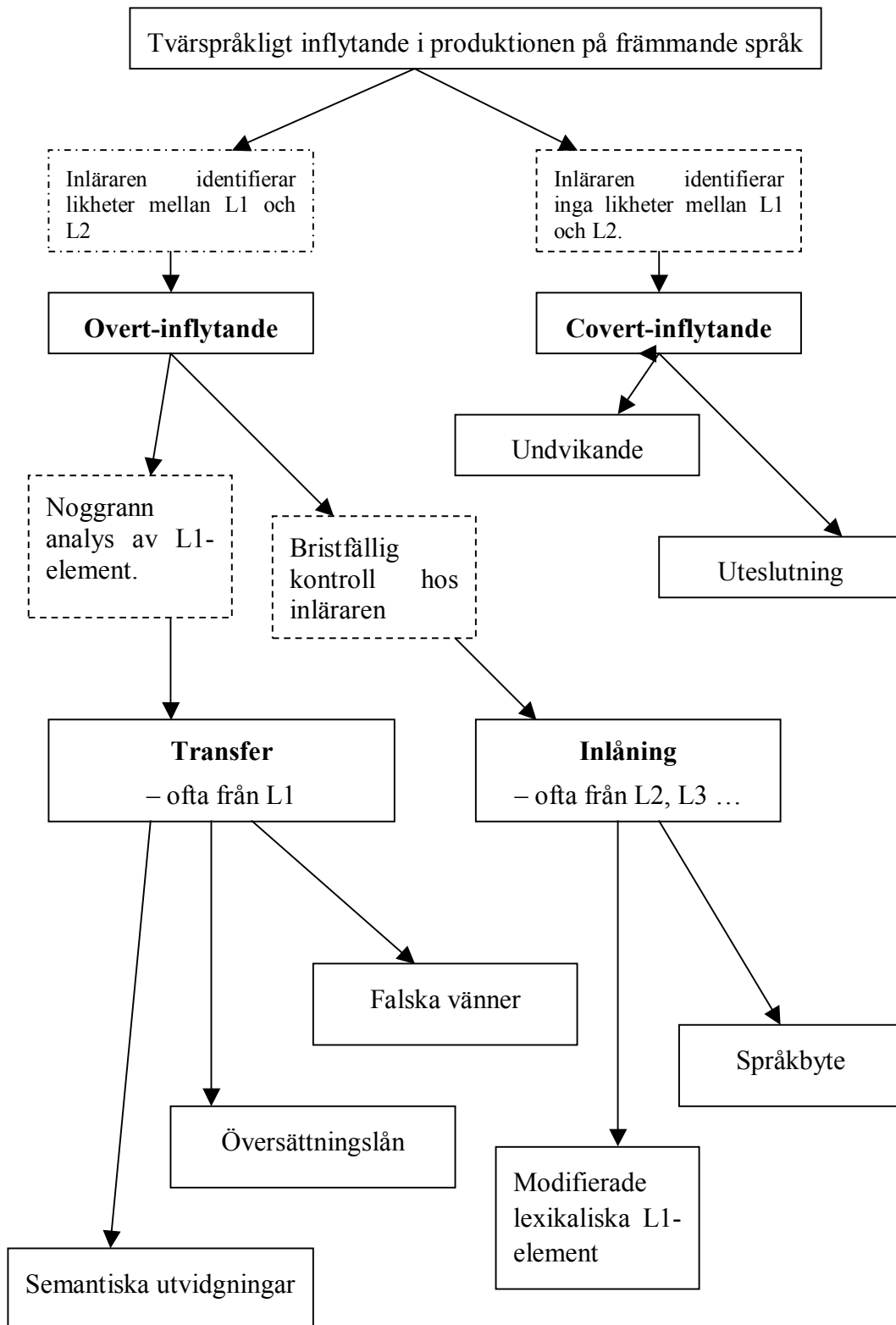
Enligt Gass och Selinker (2001: 66) härstammar terminologin kring språklig transfer från den inlärningspsykologiska litteraturen. Transfer var nyckelkonceptet i behaviorismen som användes mycket bland annat i psykologin från början av 1900-talet till 1950-talet. En annan term som fortfarande ofta förekommer i facklitteraturen är interferens. De vilseledande associationer som termen interferens uppväckte ledde slutligen till övergången från interferens till transfer i facklitteraturen. Man ansåg att interferens, som man hade lånat från engelskan (*interference*), lät för negativt och att den positiva L1-påverkan som också är möjlig inte skulle komma till uttryck med termen. (Odlin 1989: 26.)

Ellis (1997: 54) förklarar att också transfer låter för vilseledande och att man lätt skulle få intrycket av att det ena språket ”får” och det andra ”förlorar” någonting. Det här är inte fallet när det är fråga om transfer. Modersmålet förlorar inga strukturer när dem används i L2. En passande term skulle enligt Ellis vara *tvärspråkligt inflytande* (*cross-linguistic influence*). Tvärspråkligt inflytande är ännu en ganska ny term i språkvetenskapen. Termens fördel är att den är neutral och omfattar många olika fenomen i språkinläringen, som till exempel det positiva och negativa inflytandet samt undvikandet och överanvändningen av vissa L2-element. Härutöver tillåter termens användning en diskussion om likheter och olikheter mellan språken. (Kellerman & Sharwood Smith 1986: 1.)

Ringbom delar det tvärspråkliga inflytandet i produktionen på främmande språk i två huvudgrupper: i *overt-* och *covert-*inflytande (figur 1). Med hjälp av indelningen försöker han framför allt svara på frågan *varför* transfer förekommer i produktionen på främmande språk. Ringbom skriver att det inte i alla L1-drag som förekommer i L2 handlar om transfer. Det som fungerar som kriteriet hos Ringbom är inlärares egen identifiering av de tvärspråkliga likheterna mellan L1 och L2. (Ringbom 1987: 50–51.)

Om inlärares identifierar likheter mellan språken ifråga – även om det i verkligheten inte skulle finnas likheter, dvs. inlärares tror att det finns likheter – och transfererar

L1-element till L2, handlar det om overt-inflytande. Overt-inflytandet kan delas i två grupper, i transfer och inlåningar. Typiska exempel på transfer är semantiska utvidgningar (en finskspråkig inlärare av engelska: **He bit himself in the language. Kieli* = ”language”, ”tongue”), översättningslån (en svenskspråkig inlärare av engelska: **childwagon, barnvagn* = ”pram”) och falska vänner (en svenskspråkig inlärare av engelska: **At the time he works in a fabrik. Factory* = ”fabrik”). Skillnaden mellan transfer och inlåningar är att inlåningar – i praktiken antingen språkbyte (en svenskspråkig inlärare av engelska: **I'm usually very pigg after the diet. pigg* = ”refreshed”) eller modifierade lexikaliska L1-element (en svenskspråkig inlärare av engelska: **In the morning I was tired and in the evening I was pigg*) – uppstår på grund av inlärarens bristfälliga kontroll, inte på grund av luckor i språkkunskaperna. Inläraren kontrollerar alltså inte sitt tal eller skrivande tillräckligt och låter därför L1-elementen komma in i L2. Ringbom skriver att det inte alltid är lätt att skilja mellan transfer och inlåning. Det som ytterligare skiljer de två fenomenen är att en inlåning oftast härstammar från L2 eller L3, medan transfer bara kan härstamma från sådana språk som inläraren behärskar mycket bra, till exempel från L1. Om inläraren inte identifierar några likheter mellan sitt modersmål och det främmande språket ifråga, men ändå använder L1-element i L2-produktionen handlar det om covert-inflytande. Inläraren uttrycker sig med hjälp av L1-elementet för att han inte har märkt några likheter mellan L1 och L2 och försöker på detta sätt fylla luckorna i sina språkkunskaper. Typiska exempel på covert-inflytande är undvikande eller uteslutning av vissa språkliga element i L2. (Ringbom 1987: 50–51, 59.)

Figur 1: Tvärspråkligt inflytande hos Ringbom (1987).

2.2 Transferforskningens historia

Forskarnas inställning till modersmålet i språkinläringen har under olika tider varit mycket varierande. De teoretiska riktningar som under en viss tid har varit förhärskande i språkinlärningsforskning har alltid påverkat dessa inställningar (Odlin 1989: ix³). Gass (1988: 384) framhåller att även om inställningarna under det sista århundradet har varit mycket olika har ingen bestridit modersmålets roll och betydelse i främmandespråkinläringen. Det har mera diskuterats om L1s roll i undervisning i främmande språk. Felix (1977: 238) konstaterar att lärarna alltid har ansett att transfer inte är ett slumpmässigt fenomen som man kunde jämföra med de andra felen i produktionen på främmande språk, utan att den återspeglar en större oönskad strategi i språkinläringen.

Under 1800-talet ansåg de flesta språkvetenskapsmännen modersmålet vara en viktig faktor i inläringen av ett främmande språk. Man tänkte på inläringen som en process där L2-strukturerna slutligen måste vinna över de redan inlärdas L1-strukturerna. Skillnader mellan L1 och L2 ansåg man som en faktor som bara skulle förorsaka svårigheter i inläringen. Likheterna mellan språken ansåg man vara egenskaper som kunde underlätta inläringen. Den här uppfattningen är inte mer aktuell. Från början av 1900-talet till 1960-talet har transfer varit ett centralt forskningsföremål inom tillämpad lingvistik, andraspråksforskning och språkinlärningsforskning. De väsentligaste språkvetenskapsmännen som framhävde transfers betydelse och presenterade nya metoder för att underlätta språkinläringen fram till 1960-talet var Henry Sweet, Otto Jespersen, Harold Palmer och Charles Fries. (Odlin 1989: ix⁴, 15.)

Efter andra världskriget var behaviorismen den dominerande inläringsteoretiska strömningen i psykologin. Vid den här tiden hade man en negativ inställning till modersmålet och transferfel. Åtskilliga behaviorismens anhängare ansåg att L1-strukturer skulle förhindra inläringen av L2-strukturer. Modersmålet ansågs vara den viktigaste källan till felen i L2. (Gass 1988: 385.) Den kontrastiva analysen mellan de

³ Long, Michael H. & Richards, Jack C. i Odlin (1989) förord.

⁴ Long, Michael H. & Richards, Jack C. i Odlin (1989) förord.

ifrågavarande språken såg man som hjälpmedel i forskningen. Man trodde sig kunna hitta de olika grammatiska kategorierna mellan L1 och L2 med hjälp av kontrastiv analys och därigenom kunna undvika fel och lösa hela transferproblemet i produktionen på främmande språk. (Ellis 1997: 52.)

På 1970-talet hade de kognitiva teorierna ersatt de behavioristiska strömningarna. Behaviorismen hade inte erkänt koncept som den kognitiva kontrollen, medvetandet och intentionaliteten. Den ansåg transfern vara en automatisk aktivering av det vanliga lingvistiska uppförandet hos inläraren. (Raupach 1989: 397.) Enligt de kognitiva teorierna är transfer en medveten process som inläraren använder för att förklara sig i nya situationer. Transfer skulle alltså vara en strategi som inläraren själv kunde kontrollera. (Kasper 1981: 349.) På 1970-talet var undersökningarnas syfte ofta att bevisa modersmålets ringa betydelse i främmandespråksinläringen. Man ansåg att L1 hade haft en alltför stor roll i forskningen och forskarna försökte därför bevisa transfers tidigare övervärdering. Inställningen till transfer var mycket skeptisk för att transfer ansågs vara ett behavioristiskt koncept och både behaviorismen och strukturalismen på den tiden var oattraktiva strömningar. (Odlin 1989: 19-24.)

Idag betraktar man transfer som en faktor bland många andra faktorer som påverkar inläringen. Några nutida tyngdpunkter inom forskningen är till exempel likheterna mellan L1 och L2 som underlättar inläringen och den eventuella universalgrammatiken som alla människor innehar och som enligt många forskare förklarar den positiva transfern (Sjöholm 1995: 28). En eventuell orsak till den levande diskussionen omkring transfer är också det växande intresset för de språkliga universalierna (Odlin 1990: 95). Transferforskningen är särskilt viktigt för de forskare som intresserar sig just för språkliga universalier (Odlin 1989: 4). Några frågor som språkvetenskapen ännu försöker besvara är *vilka* språkliga element som blir transfererade och *hur* den språkliga transfern uppträder (Gass & Selinker 1983: 5). Ringbom (1987: 2) skriver: ”Idag diskuterar man inte om det överhuvudtaget finns transfer utan under vilka förutsättningar, vad, hur och varför inlärarna transfererar”.

3 Dimensioner av transfer

De enskilda transferfallen kan kategoriseras på många olika sätt enligt flera faktorer. Den använda dimensionen beror alltid på hur man definierar begreppet transfer. Jag kartlägger de två dimensioner som jag mest har stött på i facklitteraturen; dimensionen av grammatisk riktighet och dimensionen av de inflytande språken.

3.1 Dimension av grammatisk riktighet

Skillnaden mellan den positiva och negativa transfern förekommer i de flesta verken om språklig transfer. Den skiljande punkten är den grammatiska riktigheten, alltså om L1-inflytandet har orsakat ett fel i L2 eller inte.

3.1.1 Den positiva transfern

Om det inte blir ett fel är det fråga om den positiva transfern. Modersmålet kan alltså också vara till hjälp när man lär sig ett nytt språk. Den här positiva påverkan kallar man för positiv transfer eller facilitering (Einarsson 2004: 94). Traditionellt har språkvetenskapsmän – utom några få undantag som Wode (1978: *Developmental sequences in naturalistic L2 acquisition*) och James (1980: *Contrastive Analysis*) – koncentrerat sig på skillnader, inte på likheter mellan L1 och L2.

Den positiva transfern kan uppträda på många olika språkliga nivåer. Om det finns likheter mellan L1- och L2-ljudsystemen kan de underlätta inlärarens förmåga att känna och urskilja de olika ljuden i L2. Lexikaliska likheter kan hjälpa inläraren till exempel med läsförståelsen. Odlin (1989: 77) skriver att många språkvetenskapsmän tror att ordförrådets likheter och olikheter – inte bara i sina skriftliga former utan också i betydelse av ord – spelar en stor roll i språkinläringen. Ett främmande språk som har många liknande drag i ordförrådet med modersmålet kan bli en betydande fördel i inlärningsprocessen. Hjälpen som fås på det här sättet kan underlätta just läsförståelsen men inte inläringen av grammatiken. (Odlin 1989: 77.)

Informationen som man får från L1 behöver inte alltid vara semantisk utan kan också vara morfologisk eller syntaktisk. Det skulle vara till exempel mycket lättare för de

engelska inlärarna av franska just på grund av de morfologiska likheterna att lära sig det franska ordet *justifier* (*justify*) än de finska inlärarna (*oikeuttaa*). Den positiva transfern kan också uppträda i form av undvikandet av vissa språkliga element. Man har kommit underfund med att de kinesiska och japanska inlärarna av engelskan gör mycket mindre fel med relativa satser än till exempel de arabiska inlärarna. Orsaken till det här är ändå att de kinesiska och japanska inlärarna omedvetet undviker dessa strukturer därför att det i deras L1 inte finns ekvivalenta strukturer. (Ellis 1997: 51-52.)

3.1.2 Den negativa transfern

Om det vid användning av L1-strukturer kommer till ett L2-fel är det fråga om den negativa transfern (Einarsson 2004: 94). Den negativa transfern identifierar man lättare än den positiva transfern. Enligt Köhler (1975: 17) måste man först kunna besvara frågan när det överhuvudtaget kan talas om transfer, dvs. hur väl inläraren måste behärska L2 innan det kan talas om transfer. Juhász (1970: 27) konstaterar att en undersökning först är möjligt ” ... när talaren har vissa minimala kunskaper i de grammatiska strukturerna och i ordförrådet av L2 och därtill har en viss kontroll över dem”.

Den negativa transfern kan framträda i form av *underproduktion*. En typisk form av underproduktionen är undvikandet, dvs. att inläraren inte producerar vissa L2-strukturer därför att det inte finns sådana i L1. När någon struktur undviks mycket av inläraren och tendensen distraherar L1-talarna är det fråga om den negativa transfern. Om inläraren däremot överdrivet använder ett visst L2-element handlar det om *överproduktion*. Överproduktionen kan vara en följd av underproduktionen. Om de kinesiska och japanska inlärarna av engelska i hög grad undviker relativa satser kan det hända att de producerar så mycket enkla satser att deras språk börjar avvika från standardengelskan. I det här fallet skulle de till exempel överproducera enkla L2-satser. Den tredje yttringen av den negativa transfern är *produktionsfel*. (Odlin 1989: 37–38, 79.) Några produktionsfeltyper som har uppstått på grund av skillnader mellan L1 och L2 är till exempel substitution (inlärare med svenska som L1: *Now I live home with my parents. But sometimes I must go bort*), och översättningslån (inlärare med spanska som L1: **the porch of Carmen* i stället för *Carmen's porch*) (Ringbom 1986:

157).

En intressant fråga som ännu inte har besvarats är *hur mycket* det finns negativ transfer, dvs. fel i L2, som man begår just på grund av L1. Forskare är inte eniga om frågan och resultatet beror i högsta grad på definitionen av transfer. Kellerman (1984: 100) skriver att det finns undersökningar som visar att 8–23 procent av alla fel begås på grund av L1. Han tillägger att det här mestadels handlar om fel i L2-ordföljden. Han nämner dock en undersökning om inlärare av engelska med polska som L1, där man hade upptäckt att över 50 procent av alla fel i princip kunde kallas för transferfel. Han understryker ändå att man i undersökningen inte betraktade artikelfel som transferfel även om det inte finns artiklar i polskan. Kellerman (1984: 100) förtydligar motiveringen till detta: ” ... det kan inte finnas en L1-påverkan när det inte finns några påverkande element i L1”. Wandruszka (1979: 329) förklarar att ungefär hälften av alla fel i produktionen på främmande språk är transferfel men påminner samtidigt att inte alla har sitt ursprung just i L1 utan möjligen också i L2 eller L3. Schuurman (1980: 133–134) konstaterar att i ett översättningstest där inlärare med holländska som L1 översatte passivsats till engelska var ungefär 88% av alla fel transferfel.

3.2 Dimension av de inflytande språken

För att grundligt kunna presentera hela transferfenomenet är det nödvändigt att kartlägga transfers alla möjliga riktningar och källor. Eftersom jag i den övriga uppsatsen huvudsakligen koncentrerar mig på L1→L2-transfern behandlar jag i det här kapitlet inte den här riktningen. Medan den föregående dimensionen gick ut på transfers produkter bygger den här dimensionen mera på transferprocessen. Skillnaden mellan den intra- och interlingvala transfern är de språk som är med i processen.

3.2.1 Den intralingvala transfern: L1 → L1, L2 → L2, L3 → L3

Inom språkvetenskapen avskiljs den intralingvala transfern från den interlingvala transfern. Medan den intralingvala transfern sker inom ett språk sker den interlingvala transfern mellan två olika språk. I den intralingvala transfern handlar det normalt om olika element eller regler inom ett språk som påverkar andra element eller regler. Felaktiga analogibildningar är ofta grunden för dessa fel. Den intralingvala transfern

kommer ofta till om inläraren ännu inte behärskar L2-regler och expanderar deras tillämpningsområde. (Nickel 1972b: 12.) Ett exempel på det här kunde vara om en finskspråkig inlärare skulle bilda ett ”svenskt” substantiv **skönande* i stället för *skönhet*, därför att han redan har hört att man i svenskan bildar substantiv med ändelsen *-ande* men inte ännu hade hört om andra möjliga ändelser som *-het*.

3.2.2 Den interlingvala transfern: L1 → L2/L3, L2 → L3, L2/L3 → L1

Om ett språk påverkar bruket av ett annat språk handlar det om den interlingvala transfern. De tre riktningar med olika transferkällor som undersöks mest är modersmålets påverkan på ett främmande språk (L1 → L2/L3), påverkan av ett främmande språk på ett senare inlärt främmande språk (L2 → L3) samt påverkan av ett främmande språk på modersmålet (L2/L3 → L1).

Under de senaste åren har man börjat forska ännu mera i påverkan av L2 på L3. Forskarna har lagt märke till att när inläraren inte behärskar L3-reglerna tar han mönster inte bara från L1 utan också från andra tidigare inlärd språk. L2-påverkan på L3 är i regel starkast i början av L3-inläringen. (Ringbom 1986: 155–157.) Förhållandet mellan L1- och L2-transfer på L3 har man inte undersökt särskilt mycket och därför kan man ännu inte svara på frågan om deras förhållande. Stedje (1976: 20) gjorde en fallstudie i Sverige där hon undersökte finnar bosatta i Sverige som lärde sig tyska. Informanterna hade alltså finska som L1, svenska som L2 och tyska som L3. Resultatet var att tyskan påverkades nästan lika mycket av L1 som av L2. I detta fall var ändå påverkan annorlunda: medan L1-påverkan huvudsakligen berörde uttalet av tyskan (fonetisk transfer) kunde man hitta de flesta felen med L2-påverkan på språkets grammatiska och semantiska nivåer. (Stedje 1976: 20–21.)

James (1972: 31) beskriver argumentet som många språkvetenskapsmän har framfört då de ifrågasätter den kontrastiva analysens teorier: ”Man kunde tänka sig att de språkliga vanor som har rotat sig djupast i människan skulle bilda den största interferenskällan. Det är faktiskt de ganska svaga L2-vanorna som starkare kommer i konflikt med L3 än L1-vanorna”. Själv bestrider han L2-påverkan och beskriver denna påverkan som ”ytlig” och hävdar att den bara påverkar fonotaktiska och allofoniska strukturer. Han tillägger att man i forskningen har fäst mindre avseende

vid L1-påverkan därför att den skulle beröra mindre uppenbara språkliga strukturer. (James 1972: 31.)

Den viktigaste enskilda faktorn i påverkan av ett främmande språk på ett annat främmande språk är distansen mellan de ifrågavarande språken. När L2 påverkar L3 är språken nästan alltid släkt med varandra. I en undersökning där man studerade finsk- och svenskspråkiga inlärare av engelska har man kunnat bekräfta betydelsen på distansen. I svenskspråkiga inlärares engelska kunde man inte hitta finska drag även om alla kunde tala flytande finska. Även om de finskspråkiga inlärarna hade mycket sämre svenskkunskaper jämfört med de svenskspråkiga inlärarnas finskkunskaper kunde man trots det hitta många svenska drag i deras engelska. (Ringbom 1986: 155–157.)

En motsatt riktning hos transfer är också möjlig. Modersmålet kan också bli påverkat av ett senare inlärt främmande språk. Jakobovits (1969: 65) kallar fenomenet på engelska för *Blacklash interference*. I engelskspråkiga områden använder man ytterligare begreppet *language loss*. Ett exempel på blacklash interference kan vara om en inlärare av tyska med engelska som L1, på grund av den tyska påverkan skulle skriva ordet *school* som **schul* (James 1972: 31). Inläraren glömmar alltså sina L1-strukturer.

4 Språkliga element som transfereras

De flesta forskarna är eniga om *vad* eller *vilka L1-strukturer* inlärare transfererar till främmande språk. Åsikterna har dock med tiden förändrats ganska mycket. På Lados tid, dvs. på 1950-talet, härskade den klassiska transferuppfattningen och enligt den ansåg man att bara grammatiska strukturer kunde transfereras. Den här uppfattningen är i dag inte mer akutell. Det har visat sig att inlärare också transfererar till exempel pragmatiska sedvänjor och diskursmönster som konversationstekniker från L1. I dag utgår man ifrån att alla språkets subsystem, som till exempel ljud, morfologiska regler, hela ord och gestik kan transfereras. (Wode 1993: 98–99.)

Fraser, slangyttringar och idiom anses vara speciella strukturer som endast tillhör modersmålet och därför blir de normalt inte transfererade. Idiom transfererar man inte även om det ofta skulle vara möjligt. (Kellerman 1977: 101–102, 107.) Också lexikaliska betydelser som inläraren anser vara sekundära, dvs. som ligger utanför kärnbetydelsen, betraktas som typiska bara för L1 och transfereras därför oftast inte (Sajavaara & Lehtonen 1989: 38).

Kellerman (1977: 107–111) kategoriserar de element som ofta transfereras i fem grupper. I den första gruppen befinner sig internationella ord, alltså ord som i många språk är typologiskt liknande (*internationell* i svenskan). De inlånade ord som härstammar från latin (*recession* i svenskan) eller från andra moderna språk (*Handout* i svenskan) och uttryck bildar den andra och tredje gruppen. Den fjärde gruppen tillhör de ord och uttryck som i L1 och L2 har konceptuella skillnader. Just den här gruppen är mycket givande för transferundersökningar. Ett exempel på en konceptuell skillnad är det svenska verbet *spela* med dess tre ekvivalenter i finskan: *pelata*, *leikkiä* och *soittaa*. I den femte gruppen finns skrivkonventioner som användning av L1-kommaregler. (Kellerman 1977: 107–111.)

Ett kontroversiellt ämne i transferforskningen har varit den syntaktiska transfern och om det överhuvudtaget finns något sådant. Nuförtiden har man kunnat bevisa att transfern till exempel kan påverka ordföljden, bildningen av relativa satser och negation i L2. De här tre områdena är de väsentligaste inom den syntaktiska transfern. Granfors och Palmberg (1976) undersökte finsk- och svenskspråkiga inlärare av engelska. De kom fram till att de finskspråkiga ofta transfererade den ganska fria L1-ordföljden till engelskan, medan de svenskspråkiga, antagligen på grund av den rigida L1-ordföljden i svenskan begick mycket mindre fel med engelskans ordföljd.

5 Den empiriska analysen

I det här kapitlet presenterar jag resultat av den empiriska analysen. Jag börjar med modersmålets påverkan (5.1 *L1-transfer*) och behandlar därefter fel som har sitt ursprung i antingen engelskan eller i tyskan (5.2 *L2-transfer*). Informanterna är

numrerade (1-18) och numret på informanten som har skrivit satsen står alltid framför exempelsatsen. Därefter står först samma sats grammatiskt riktigt på svenska i parentes och sedan den finska/engelska/tyska satsen vars struktur eller ordval uppenbarligen har påverkat den felaktiga satsens skrivsätt.

5.1 L1-transfer

Det fanns åtskilliga grammatiska fel i materialet, men alla begicks inte på grund av informanternas L1 eller L2. Den finska påverkan kunde man ändå enkelt fastställa på några ställen. De flesta fel med L1-påverkan berörde antingen ordval eller syntaktiska konstruktioner.

5.1.1 Ortografiska fel

Jag hittade ortografiska fel som uppenbarligen hade begåtts under det finska språkets påverkan i endast två uppsatser. Intressant är att det däremot upptäcktes många ortografiska fel som har sitt ursprung i engelskan (se 5.2.1). I ett fall stavade en informant namnet på staden *Enköping* med *k* i stället för *g* i slutet av namnet (1). Trots att namnet skrivs på finska på samma sätt som i svenska språket, antar jag att för att de tonande klusilerna *g*, *d* och *b* behövs mycket mera sällan i finskan än i svenskan (jfr. *kumi* = ”ett gummi”, *tanssia* = ”dansa”, *pankki* = ”en bank”), valde informanten instinktivt den tonlösa klusilen *k* istället för *g*. Även om det skulle finnas en tonad klusil i ett finskt ord uttalar många med finska som L1 klusilen som tonlös (jfr *Lidl* → *litli*, *grafiikka* → *krafiikka*).

Det andra ortografiska felet som jag upptäckte var användningen av *u* istället för *y* i temporala adverbet *nu* (2). Det kan också delvis handla om en förväxling mellan två svenska ord, *nu* (”nyt”) och *ny* (”uusi”) som liknar varandra ganska mycket ortografiskt. Jag antar ändå att det finska ordet *nyt* (”nu”), vars betydelse informanten antagligen försökte uttrycka och ordets ortografi, dvs. bokstaven *y* mitt i ordet har påverkat felets uppkomst.

(1) 14. *14525 Enköpink* (Sv: 14525 Enköping Fi: 14525 Enköping)

(2) 18. *Jag har syslat med ishockey nio året men n_y ...* (Sv: Jag har syslat med ishockey i nio år men nu ... Fi: Olen pelannut jääkiekkoa yhdeksän

vuotta, mutta nyt ...)

5.1.2 Fel vid ordval

Hyltenstam och Wassén (1984: 65) konstaterar att språkets betydelse och ordförråd bildar ett fält som vållar eleverna en hel del problem. Det största problemet är att det inte finns något ett-till-ett-förhållande mellan ord i L1 och L2. I felen som begicks i valet av svenska ord handlar det ofta om direkta översättningar från finska till svenska. Det fanns två olika felaktiga konstruktioner med substantivet *jobb*, som tydligen hade översatts direkt från finskan. I den första satsen (1) tänkte informanten på finskans konstruktion *tehdä töitä* ("göra jobb"), som i svenskan uttrycks bl.a. med verbet *jobba*. I stället för att använda verbet *jobba* har informanten översatt konstruktionen ordagrant till svenskan (→ **gjorde jobb*).

I den andra felaktiga satsen med substantivet *jobb* handlar det på nytt om en konstruktion med ett felaktigt verb (2). I finskan är det möjligt att bilda konstruktionen *mennä (kesä)töihin* ("gå till (sommar)jobb") när det anses – vid sidan av att konkret gå till jobbet – att någon kommer att skaffa sig ett sommarjobb. Skillnaden mellan L1 och L2 är att i svenskan verb som *skaffa* eller *ha* används för att uttrycka samma innehåll (jfr *Marie kommer att skaffa sig ett sommarjobb på byggen* = "Marie aikoo mennä kesätöihin rakennustyömaalle/ hankkia kesätyön rakennustyömaalta"). Tydligen har informanten på grund av det finska mönstret felaktigt använt verbet *gå* i samband med *jobb* i svenskan. Tilläggas ska ändå att också i svenskan är det möjligt att skriva *gå till jobbet* när det handlar om en situation där någon konkret skall gå till jobbet (jfr *Jag måste gå till jobbet nu*). Betydelsen är alltså inte samma här som informanten försökte uttrycka.

- (1) 3. *Jag har gjorde jobb redan två år.* (Sv: Jag har redan jobbat i två år. Fi: Olen tehnyt töitä jo kaksi vuotta.)
- (2) 9. *Jag ska gå på sommarjobb i sommarlovet.* (Sv: Jag kommer att ha ett sommarjobb på sommarlovet. Fi: Aion mennä kesätöihin kesälomalla.)

I finskan kan man använda verbet *nähdä* ("se") i samma betydelse som *tavata* ("träffa"). *Nähdä* har alltså utöver betydelsen "uppfatta med synen" också betydelsen

”träffa någon” (jfr *Lomalla näin paljon kavereitani* = ”På lovet träffade jag många av mina kompisar”). Enligt Svensk ordbok (1999: 1044) har också verbet *se* i svenskan många betydelser. Vid sidan av ”uppfatta med synen” (jfr *Jag kan inte se dig!*) kan det ytterligare i vissa fall ha bibetydelsen ”träffa någon” (jfr *Hon sade att hon inte ville se honom mera*). Även om *se* i svenskan ibland används i betydelse ”träffa” anser jag att man i den följande satsen skulle ha använt verbet *träffa*. Informanten har ändå använt *se* enligt det finska mönstret, dvs. semantiskt utvidgat verbets betydelse.

6. *I fritiden spelar jag piano och ser mina kompisar.* (Sv: På fritiden spelar jag piano och träffar mina kompisar. Fi: Vapaa-ajalla soitan pianoa ja näen kavereitani.)

Ett fel i ordval som berör substantiv begicks på grund av det finska ordet *mutta* (”men”). I finskan kan konjunktionen *mutta* (jfr *Haluaisin tulla mukaan, mutta en voi* = ”Jag skulle vilja komma med men jag kan inte”) också användas som ett substantiv (jfr *Asiassa on kyllä yksi mutta* = ”Det finns ändå ett problem i saken”). Svenskans konjunktion *men* kan ytterligare ha betydelsen ”motargument” (jfr *Inga men!* = ”Ei mitään vastaväitteitä/muttia!”) men bruket av *men* i svenskan och *mutta* i finskan som substantiv är inte alltid likadant. Även om i den följande finska satsen använder man *mutta* som substantiv, skulle man i svenskan hellre använda ordet *problem* eller *sak*.

9. *Sedan där är en men ...* (Sv: Det finns ändå ett problem/en sak ... Fi: Sitten on kyllä yksi ”mutta” ...)

En svårighet för finskspråkiga inlärare av svenska är de många ekvivalenterna för finska verbet *olla*. Betydelsen av *olla* när det är fråga om belägenhet som beskrivs kan uttryckas i svenskan till exempel med verbet *vara* (jfr *Huset är vackert beläget* = ”Talo on kauniilla paikalla”), *finnas* (jfr *Det finns godis på bordet* = ”Pöydällä on karkkia”), *stå* (jfr *Böckerna står på hyllan* = ”Kirjat ovat hyllyssä”) och *ligga* (jfr *Mattor ligger på golvet* = ”Matot ovat lattialla”). Valet av verb beror alltid på substantivet vars belägenhet beskrivs i satsen. I den följande satsen är det fråga om en ort (*Parola*) och därför måste man använda verbet *ligga* i svenskan (jfr *Ylöjärvi ligger nära Tammerfors*). Eftersom man i finskan också i det här sammanhanget kan använda det neutrala verbet *olla* (jfr *Ylöjärvi on lähellä/sijaitsee lähellä Tamperetta*)

antar jag att felet begicks på grund av den finska påverkan.

13. *Jag bor i Parola som är nära Tavastehus.* (Sv: Jag bor i Parola som ligger nära Tavastehus. Fi: Asun Parolassa, joka on lähellä Hämeenlinnaa.)

Av fel i ordval som kanske mest liknar den så kallade kodväxlingen, dvs. användning av finska i stället för svenska upptäcktes två. I båda fall skulle man ha översatt orden till svenska, för att förståelsen skulle bli lättare. I den första satsen (1) glömde informanten att översätta namnet *Suomi* till svenska. I den andra satsen (2) med kodväxling skrev informanten namnet på gymnasiet på finska (*Parolan lukio*). En svensk person i Enköping kan inte veta vad ord som *Parola* eller *lukio* betyder. Namnet *Parolan lukio* säger honom ingenting. Informanten skulle ha översatt namnet till svenska, alltså bilda konstruktionen *Parola gymnasium*.

De här båda felen kan också delvis bero på ignorans eller slarv. Jag kan tänka mig att när man skriver till exempel sin adress, är det fråga om någonting som är mycket bekant och därför tänker man inte mycket på det när man skriver. Det här kan delvis leda till att man glömmer att namnet *Suomi* borde översättas till svenska. Jag antar att i den andra satsen med *Parolan lukio* är det fråga om just slarv.

(1) 4. *13720 Parola, Suomi* (Sv: 13720 Parola, Finland Fi: 13720 Parola, Suomi)

(2) 7. *Jag studerar i Parolan lukio och ...* (Sv: Jag studerar i Parola gymnasium och ... Fi: Opiskelen parolan lukiossa ja ...)

5.1.3 Syntaktiska fel

Övrigt i materialet var att det fanns så få syntaktiska konstruktioner som entydigt skulle ha sitt ursprung i finskan. Engelskans påverkan på syntaxen var egentligen lika stark som finskans. En stor skillnad mellan L1 och L2 som gör inläringen av svenska svårt för inlärare med finska som L1, är svenska ordföljden och dess regler. Finskan har en ganska fri ordföljd där många olika ställningar är möjliga. Skillnaden med olika ordföljd i finskan är ofta betoningen av innehållet i satsen (jfr *Meillä on lomaa, On meillä lomaa, Lomaa meillä on*). (Hakulinen et al.

2004: 1303.) Ordföljden i svenskan följer relativt bestämda regler och är jämfört med finskan mycket mera rigid. Svenskan hör till de så kallade V2-språken där predikats verbet i regel måste komma på andra plats. Om en huvudsats inte börjar med ett subjekt (jfr *Bussen står på torget*) utan till exempel med ett adverbial (jfr *Nu är jag färdig!*), en bisats (jfr. *När mamma kommer måste allt vara färdigt*), ett citat (jfr *"Kom hit!" ropar Jonas*) eller med ett objekt (jfr. *Frukost måste man alltid äta!*) måste verbet ändå komma på andra platsen (Viberg 1983: 44). I den följande satsen börjar meningen med ett adverbial (*i somras*), men informanten har felaktigt placerat verbet på tredje plats efter subjektet. Det här har han kanske gjort för att ett adverbial i början av satsen i finskan inte påverkar följderna av subjekt och predikat, utan subjektet står som vanligt före predikatet (jfr *Tytöt leipoivat kakun, Eilen tytöt leipoivat kakun*).

5. *I somras jag var i Helsingfors ...* (Sv: I somras var jag i Helsingfors ... Fi: Viime kesänä minä olin/ olin Helsingissä ...)

En annan skillnad mellan L1 och L2 som kan försvåra inläringen av både svenska för finskspråkiga och finska för svenskspråkiga är framställningen av bestämdhet och obestämdhet i båda språken. Om referenten i satsen är känd för lyssnaren används i svenskan den bestämda formen av substantiv (jfr *Mannen gick hem igen*). Om referenten är okänd för lyssnaren används den obestämda formen (jfr *Det kom in en man på banken*). (Viberg 1983: 75–77.) Även om siffran *yksi* kan användas som artikel i det finska talspråket (jfr *Näin kaupungilla eilen yhen kaverin*, Hakulinen et al. 2004: 1353), finns det i standardfinskan inga artiklar och skillnaden mellan obestämdhet och bestämdhet görs till exempel med hjälp av ordföljden (jfr *Kadulla seisoo auto* = "Det står en bil på gatan", *Auto seisoo kadulla* = "Bilen står på gatan") och kasus (jfr partitiv: *Syön suklaata* = "Jag äter choklad", genitiv singular: *Syön suklaan* = "Jag äter chokladen"). I den följande satsen handlar det om en slags lista på husdjur som informanten har hemma. När det handlar om listor kan substantiv ändå stå i obestämd form utan artikel (jfr *I skolväskan har han mapp, penna, telefon, plånbok, papper och vattenflaska*, Harkoma et al. 2005: 50). För att i den följande satsen artikeln *en* framför ordet *katt* ytterligare skulle ha uttryckt antalet katter i huset borde man ha använt artikeln *en*.

8. *Hemma har vi två hundar, katt, två marsvin och ...* (Sv: Hemma har vi två

hundar, en katt, två marsvin och ... Fi: Kotona meillä on kaksi koiraa, kissa, kaksi marsua ja ...)

Det fanns två satser där subjektet fattades. Tendensen att lämna bort subjektet är typiskt för finskspråkiga därför att det i finskan är möjligt att bilda satser utan subjekt. De så kallade generiska satserna i finskan, som generaliserande uttrycker allmän information (jfr *Tällä bussilla pääsee Töölöön*) har inget subjekt. I början står ofta ett adverbial eller ett objekt. (Buchholz 2004: 145, Hakulinen et al. 2004: 870–871.) I svenskan måste det alltid finnas ett subjekt i satsen. Generiska satser bildar man ofta med hjälp av *man* som subjekt (jfr *Med den här bussen kommer man till Tölö*). En annan skillnad mellan L1 och L2 är det formella subjektet *det* som finns i svenskan (jfr *Det var jätte spännande där*). Finskan har inget formellt subjekt. Innehållet av svenska satser med ett formellt subjekt uttrycks ofta med subjektlösa finska satser med ett adverbial (jfr *Det finns en cola i kylskåpet = ”Jääkaapissa on yksi Coca-Cola”)* eller predikat (jfr *Det regnar = ”Sataa”)* i början.

I den första satsen (1) har informanten utelämnat det formella subjektet *det* uppenbarligen på grund av sitt modermål. I den finska satsen ... *koska siellä on niin rauhallista* ... handlar det om en tillståndssats (”tilalause”, Hakulinen et al. 2004: 900) som inte har ett subjekt. Också Hyltenstam (1984: 64) skriver om det formella subjektet och hävdar att inlärare många gånger utelämnar det. I den andra satsen (2) borde man ha bildat den aktiva satsen med subjektet *man* i svenskan. Informanten har ändå utelämnat subjektet i satsen. I finskan är det fråga om en passivsats som aldrig har ett subjekt (jfr *Kirja luetaan*). På grund av den subjektlösa satsen i L1 antar jag att också det här felet har sitt ursprung i finskan.

(1) 9. ... *eftersom där är so lunga* ... (Sv: ... eftersom det är så lugnt där ... Fi: ... *koska siellä on niin rauhallista* ...)

(2) 16. *Där kan göra vad som helst*. (Sv: Där kan man göra vad som helst. Fi: Siellä voi tehdä mitä vain.)

De interrogativa pronomina behövs när man bildar frågor (jfr *Mitä haluat?* = ”Vad vill du?”) eller underordnade frågor (jfr *En tiedä mitä haluat* = ”Jag vet inte vad du vill”) (Hakulinen et al. 2004: 721). I finska talspråket kan det ibland finnas

konjunktionen *että* framför ett interrogativpronomen (jfr *Haluan tietää että millainen kirja oli*). Det här är inte möjligt i svenskan. I den följande satsen använder informanten konjunktionen *att* i samband med interrogativpronomenet *hur*, något som tydligen har sitt ursprung i finska talspråket.

13. *Jag vill också veta att hur är livet på landet.* (Sv: Jag vill också veta hur livet på landet är. Fi: Haluan myös tietää (että) millaista elämä maalla on.

I kapitel 5.1.2 *Fel i ordval* behandlades redan några fel i bruket av ordet *jobb*. I finskan kan man uttrycka verbets *jobba* betydelse på två olika sätt: med *olla töissä* (jfr *Olen töissä tavaratalossa*) och med *työskennellä* (jfr *Työskentelen tavaratalossa*). Eftersom informanten i den följande satsen använder just verbet *vara* ("olla") i samband med verbet *jobba*, antar jag att han har försökt bilda finskans konstruktion *olla töissä* (→ **var jobbade*). I svenskan använder man dock verbet *jobba* eller *arbeta* i det här sammanhanget.

9. *Jag var jobbade i Musta Pörssi ...* (Sv: Jag jobbade på Musta Pörssi ... Fi: Olin töissä Mustassa Pörsissä ...)

5.2 L2-transfer

Transfer från redan inlärd språk förekommer överraskande ofta. I de flesta fel som har sitt ursprung i L2 handlar det om engelskans inflytande, men några fel kan också identifieras som tysk påverkan.

5.2.1 Ortografiska fel

Jämfört med L1-transfer finns det många fler ortografiska fel med L2-påverkan än med L1-påverkan. En enhetlig felgrupp är sammansättningar som i regel skrivs samman i svenskan (jfr *timmarstugan*). I finskan gäller samma regel (jfr *hirsimökki*) men i engelskan skrivs de isär (jfr *log cabin*). Sammansättningar som skrevs isär är *sommarjobb* (1) och *favoritämne* (2). Informanterna har läst engelska i nästan sju år. Jag antar att de i början av inläringen av engelska kan ha skrivit sammansättningar samman, men sedan kanske lärt sig regeln att skriva dem isär. Jag tror att när

informanterna lär sig ett annat germanskt språk tillämpar de redan inlärdas engelska regler på svenskan. Informanterna tror alltså att språken fungerar likadant när det handlar om sammansättningar.

- (1) 7. *Min nästa sommar jobb var bygget.* (Sv: Mitt förra sommarjobb var på bygget/ fanns på bygget. En: My last summer job was at a construction place.)
- (2) 14. *Mitt favorit ämne är kanske ...* (Sv: Mitt favoritämne är kanske ... En: My favorite subject is probably ...)

I åtskilliga ortografiska fel handlar det om en felaktig bokstav i ett svenskt ord. De här bokstäverna valdes troligen på grund av de redan inlärdas språken, mestadels på grund av engelskan. I kapitlet 5.1.1 där det behandlades likadana fel med finskans påverkan fanns det bara två fel medan i detta kapitel finns tio. Jag har grupperat felen i fyra grupper; i verb, substantiv, adjektiv och övriga ordklasser.

Ett verb som man skrev två gånger (1), (2) på ett engelskt sätt var *leva* (fi: ”elää”, en: ”to live”). Bokstaven som har ersatts med en felaktig annan bokstav (*i*) är *e*. Jag tror att orsaken till att just verbet *leva* berördes av L2-transfer var att det handlar om ett mycket använt verb, vars ekvivalent i engelskan säkert är känt för informanterna. Jag antar att informanterna vet att svenskans verb liknar engelskans verb ortografiskt ganska mycket, men glömde att den första vokalen i svenskan är *e* i stället för *i*. Ett annat verb som berördes av L2-påverkan var *studera* (fi: *opiskella*, ty: *studieren*) (3). I det här fallet handlar det troligen om tyskans inflytande. I tyskan finns det en verbgrupp med ändelsen *-ier(en)* (jfr *informieren*) vars ändelse ursprungligen kommer från franska (jfr *informer*) (Fleischer & Barz 1995: 311). I svenskan har bokstaven *i* fallit bort och verbet skrivs utan *i* (jfr *informera*, *studera*). Jag utgår ifrån att informanten som har skrivit den tredje satsen även har studerat tyska och att felen har begåtts under tyskans påverkan. Det som skiljer det här fallet från de andra felen med en felaktig bokstav i ordet är att man här lade en extra bokstav till ordet. I de andra felen ersatte man bara den rätta bokstaven med en felaktig bokstav (jfr *liver* i stället för *lever*). En annan förklaring för det här felet är att informanten förväxlade svenska substantivet *studier* (fi: ”opinnot”) med verbet *studera*. Om ordet *studier* är orsaken till felet handlar det egentligen om *intralingvala* transfern (se kapitlet 3.2.1),

dvs. transferprocessen skulle ske inom ett språk.

- (1) 16. *Jag liver på landet ...* (Sv: Jag lever på landet ... En: I live in the countryside ...)
- (2) 3. *I här vi kan liv ...* (Sv: Här kan vi leva ... En: We can live here ...)
- (3) 12. *Jag studierar i ett gymnasiet ...* (Sv: Jag studerar på gymnasiet ... Ty: Ich studiere im Gymnasium ...)

Det fanns tre olika ortografiska L2-fel som berörde substantiv. Ett av dessa substantiv var svenskans *mamma* (1). I engelskan uttrycker man ordet *mammas* denotat till exempel med *mum* eller *mom*. Informanten hade felaktigt skrivit **mam*, alltså utelämnat de två sista bokstäverna *m* och *a*. Jag tror att han skrev just på det här sättet på grund av engelskans *mum* eller *mom*. Det är ganska överraskande att fast informanten har studerat svenska i nästan fyra år vet han ännu inte hur man skriver ord som *mamma* eller *pappa*, som säkert har förekommit i de första kapitlen i läroböckerna redan i sjunde klass.

Ett annat substantiv som skrevs på ett engelskt sätt var ordet *jobb* (2). Här handlade det också om ett bortfall av en bokstav, dvs. av *b* (\rightarrow **job*). Det finns många svenska substantiv med två konsonanter i slutet av ordet (jfr *jackpott*), vars denotater i engelskan uttrycks med bara en konsonant i slutet (jfr *jackpot*). Det är kanske inte överraskande att just ordet *jobb* skrevs på ett engelskt sätt eftersom själva ordet har inlånats till svenskan från engelskan. Samma problem, dvs. bortfall av en konsonant berörde också substantivet *gitarr* (3). Även om ordet *guitar* i engelskan skrivs bara med ett *r* i slutet av ordet måste det finnas två *r* i svenskans *gitarr*. Det kan vara svårt att komma ihåg den dubbelkonsonanten i slutet av ordet för att i uttalet hörs endast en konsonant.

- (1) 4. ... *min familjen är mam, papa och ...* (Sv: ... min familj består av mamma, pappa och ... En: ... in my family there are mum, dad and ...)
- (2) 4. ... *men sommarlovet job ...* (Sv: ... men ett sommarjobb ... En: ... but a summer job...)
- (3) 7. *Jag spelar gitar .* (Sv: Jag spelar gitarr. En: I play guitar.)

I materialet kunde hittas två adjektiv som man skrev på ett ”engelskt sätt”. Vid sidan

av adjektivändelser som bl.a. *-ig* (jfr *hungrig*, *konstig*) och *-lös* (jfr *problemlös*, *hopplös*) finns det i svenskan ändelsen *-isk* (jfr *autentisk*). Denotater av adjektiv med *-isk*-ändelsen bildas ofta i engelskan med ändelsen *-ic* (jfr *authentic*). I ett fall skrev en informant det svenska adjektivet *allergisk* med engelskans ändelse *-ic* i stället för *-isk* i slutet (1).

Det andra adjektivet vars skrivsätt liknade engelskan var ordet *frisk* (2). Här transfererar informanten egentligen två separata saker. Den första är engelskans ändelse *-sh* i slutet av adjektivet (*fresh* → **frāsh*). Det andra är användning av vokalen *ä* i stället för *i* (*fresh* → **fräsh*). Även om ordet *fresh* inte skrivs med *ä* utan med *e* antar jag att engelskan har påverkat valet av *ä*. I svenskan uttalar man nämligen *ä* ofta som [e]. Därför tror jag att informanten valde just vokalen *ä* för att skriva ordet på det sättet att det kunde uttalas lika som i engelskans *fresh*.

- (1) 9. ... jag är allergic på hästarna ... (Sv: ... jag är allergisk mot hästar ...
En: I am allergic to horses ...)
- (2) 11. Det är skönt att andas frāsh luften ... (Sv: Det är skönt att andas frisk
luft ... En: It's nice to breathe fresh air ...)

Ett fel begicks med prepositionen *för* (1). *För* har i svenskan ofta samma syntaktiska funktion som prepositionen *for* i engelskan (jfr *Kan du göra det för mig?* = ”Can you do it for me?”). Här glömmen informanten bort prickarna på *ö* och skriver prepositionen på ett engelskt sätt. Det andra felet berör adverbet *så*, som skrivs med vokalen *o* i stället för *å* (2). Eftersom det i engelskan också finns det ortografiskt liknande adverbet *so* som syntaktiskt används på samma sätt som *så* (jfr *Han är så söt* = ”He is so cute”) antar jag att felet begåtts på grund av L2-påverkan.

- (1) Jag är i gymnasiet for första året. (Sv: Jag är i gymnasiet för första året.
En: I'm at high school for the first year.)
- (2) 9. ... eftersom där är so lunga ... (Sv: ... eftersom det är så lungt där... En:
... because it's so peaceful there ...)

5.2.2 Fel vid ordval

I engelskan har verbet *think* ett ganska brett semantiskt fält. Vid sidan av betydelsen ”låta sin intellektuella verksamhet vara inriktad” (jfr *I often think about her*) kan *think* ytterligare hänvisa bl.a. till betydelsen ”ha som sin uppfattning” (jfr *What do you think about this matter?*). Enligt Svensk ordbok (1999: 1319) har det svenska verbet *tänka* – som ofta är ekvivalent för *think* – också flera olika betydelser. Liksom i engelskan kan det också i svenskan hänvisas med *tänka* bl.a. till ”den intellektuella verksamheten” (jfr *Jag tänker ofta på henne*) samt till att ”ha för avsikt” (jfr *Hon tänker resa i morgon*). Enligt Svensk ordbok kan verbet *tänka* också i vissa uttryck ha betydelsen ”ha som sin uppfattning” (jfr *Vad tänker du om saken?*), trots det anser jag att verbet *tänka* i den följande satsen är semantiskt felaktigt. Verb som kunde vara mer passande till innehållet i satsen är till exempel *tycka* eller *tro* (jfr *Vad tycker du om saken?*).

17. *Om ni tänker att jag skulle vara en bra arbetare ...* (Sv: Om ni tror/tycker att jag kan vara en ... En: If you think that I could be a good worker ...)

I de två följande satserna är det kanske mer fråga om en kodväxling, dvs. användning av ett annat språk (se kapitlet 5.1.2) i stället för L3. Intressant är här att i de båda satserna har det använts ett tyskt – inte ett engelskt – ord i stället för ett svenskt ord. I den första satsen (1) skulle informanten ha använt den samordnade konjunktionen *och* i stället för den tyska ekvivalenten *und*. Jag anser att just orden som inte har något klart innehåll lättare blir transfererade till ett annat språk än till exempel innehållsord som substantiv eller verb. Jag tror att när man producerar text eller tal på ett främmande språk koncentrerar man sig mest på de för budskapet ”viktiga” orden och därför lägger man inte särskilt mycket märke till många småord som konjunktioner. Det här kan delvis ha varit uppkomsten till felet.

Det andra tyska ordet som hittades i materialet var namnet *Finnland* (2). På svenska skriver man namnet med endast ett *n* (jfr *Finland*). Det här felet anser jag vara mycket oväntat då namnet skrivs på samma sätt i engelskan som i svenskan. Ytterligare behärskar gymnasister normalt engelskan mycket bättre än tyskan och därför är engelskans påverkan på andra språk mycket större.

- (1) 1. ... *att bor på landet und därför* ... (Sv: ... att bo på landet och därför ... Ty: ... auf dem Lande zu wohnen und deswegen ...)
- (2) 3. ... *14500 Iittala, Suomi Finnland*. (Sv: ... 14500 Iittala, Finland. Ty: ... 14500 Iittala, Finnland.)

5.2.3 Syntaktiska fel

De syntaktiska fel som hade sitt ursprung i L2 berörde många olika konstruktioner. Skillnaden till de två andra kapitlen med L2-påverkan är att de felen enbart handlade om engelskan, inte tyskans, inflytande. I bruket av adverbet *här* upptäcktes två fel. I engelskan har adverbet *here* – som är ekvivalenten för *här* – två betydelser; ”på denna plats” (jfr *I can't live here*) och ”till denna plats” (jfr *Come here!*). Skillnaden till svenskan är att svenskans *här* bara har betydelsen ”på denna plats” (jfr *Jag kan inte leva här*) och för att uttrycka betydelsen ”till denna plats” används adverbet *hit* (jfr *Kom hit!*). I den första satsen (1) har informanten felaktigt använt *här* på ett engelskt sätt, dvs. i betydelsen ”till denna plats”.

I engelskan kan man uttrycka betydelsen ”på denna plats” i vissa fall också med prepositionen *in* och adverbet *here* (jfr *It's getting hot in here*). Betydelsen är ändå densamma som användningen av enbart adverbet *här* skulle ha (jfr *It's hot here*). Även om konstruktionen *in here* är möjlig i engelskan kan man inte bilda konstruktionen *i här* i svenskan utan det används bara adverbet *här*. I den andra satsen (2), som hade ett fel med adverbet *här*, bildades det felaktigt konstruktionen *i här* enligt det engelska mönstret.

- (1) 8. *För mig var det självklart att kom här* ... (Sv: För mig var det självklart att komma hit ... En: It was self-evident for me to come here...)
- (2) 3. *I här vi kan liv i lugn* ... (Sv: Här kan vi leva i lugn ... En: We can live in peace (in) here ...)

En språklig tendens som så småningom har kommit från engelskan till många språk är användning av grammatiskt aktiva satser med pronomen *you* som subjekt, men med ett passivt innehåll (jfr *You won't be any happier with more money* = ”Man blir inte lyckligare med mera pengar”). I svenskan kan grammatisk passiv bildas på tre olika

sätt. Det finns den så kallade *s*-passiv (jfr *Nya hus byggs hela tiden*), *bli*-passiv (jfr *Villan kan bli ombyggd*) och *vara*-passiv (jfr *Bussen är reparerad*). Ett passivt innehåll i satsen kan ytterligare bildas med grammatiskt aktiva satser, dvs. med subjektet *man* (jfr *Man måste vara försiktig!*) eller med det så kallade formella subjektet *det* (jfr *Det regnar*). Enligt Svensk ordbok (1999: 229) kan i vissa fall också det svenska pronomenet *du* används i samma funktion som tilltalsord *man* (jfr *Om du sänker räntan har du snart en stark inflation*). I den följande satsen använder informanten pronomenet *du* som subjekt i en sats med passivt innehåll. Även om det i vissa fall går anser jag att det här handlar om engelskans inflytande och att det svenska sättet att uttrycka innehållet skulle vara användning av *man* som subjekt.

11. *Du måste plugga mycket om du vill ha ...* (Sv: Man måste plugga mycket om man vill ha ... En: You have to study hard if you want to have ...)

En satsmotsvarighet gör det språkliga uttryckssättet i engelskan mera kompakt (jfr *Although Ted asked for money, he was cheerful* → *Although asking for money, Ted was cheerful*). Ofta faller subjektet (jfr *Ted*) och – om det handlar om en relativsats – också relativpronomenet bort. I engelskan bildar man satsmotsvarigheter med hjälp av olika verbformer (jfr particip perfekt: *He read the card written by his father*, aktiv infinitiv: *I have two essays to write before Christmas*). I den följande satsen använder informanten verbet *kallas* som engelskans satsmotsvarighet med verbet *called*. Verbet *kallas* är riktigt men skillnaden mot engelskan är att man i svenskan bildar en relativsats med relativpronomen *som*. Det som alltså i engelskan blir förkortat i satsen, förkortar man inte i svenskan.

17. *Jag har också en hund kallas Kamu.* (Sv: Jag har också en hund som kallas Kamu. En: I also have a dog called Kamu.)

Även om engelskan och svenskan har många likheter i bruket av prepositioner (jfr *to jump of joy* = ”hoppa av glädje”, *to be known for something* = ”att vara känd för någonting”) finns det också åtskilliga fall där bruket är mycket annorlunda. Om man på engelska svarar på frågan *hur länge?* använder man prepositionen *for* (jfr *I have lived here for ten years*). Skillnaden mellan språken är att i svenskan används prepositionen *i* och ofta kan prepositionen också utelämnas (jfr *Jag har bott här i fem*

år eller: *Jag har bott här fem år*). I den följande satsen svarar informanten på frågan *hur länge?* på ett engelskt sätt, dvs. använder svenskans preposition *för* i stället för *i*.

17. *Jag har ... ridit för tio år.* (Sv: Jag har ... ridit i tio år. En: I have been ... riding for ten years.)

6 Avslutning

Syftet med min uppsats har varit att presentera språklig transfer för läsaren och visa hur komplicerat och mångsidigt fenomenet kan vara. I princip känner alla som har lärt sig ett främmande språk till fenomenet, men det som kanske är mest överraskande är att det finns vissa L1-element som lättare transfereras än andra, och att fenomenet inte alls uppträder slumpmässigt. Även om transfers roll och inställningar till modersmålet i språkinlärningsforskningens historia har varit mycket varierande, har situationen stabiliserats under de senaste tjugo åren. Man förstår och känner till modersmålets betydelse i språkinläringen, men accepterar också de många andra faktorer som påverkar inläringen. Man har också börjat lägga märke till betydelsen av L2 och L3 i inlärningsprocessen av L4.

Påverkan av finskan berör i mitt material mestadels antingen ordvalet eller det syntaktiska planet på L3. Olika slags kollokationer med substantivet *jobb* orsakar några lexikaliska fel. Ett syntaktiskt transferfel som härstammar från finskan är bl.a. bortfallet av subjekt. Skillnaden mellan L1 och L3 är att i finskan är det möjligt att bilda satser utan subjekt medan man i svenskan alltid ska ha subjektet med. I de svenska satserna där subjektet fattas skulle man ha använt antingen det formella subjektet *det* eller ordet *man*. Typiska finska fel som upptäcktes i materialet var också bortfall av artiklar och den ganska fria L1-ordföljden som transfererades till L3.

Ett av de mest intressanta resultaten är att engelskans påverkan, dvs. L2-transfer, är nästan lika stark som den finska, dvs. L1-transfer. Även om bl.a. James (1972: 31) konstaterar att det faktiskt är de ganska svaga L2-vanorna som starkare kommer i konflikt med L3 än L1-vanorna, förväntade jag inte mig det här resultatet, dvs. att

engelskans påverkan skulle vara så tydlig. Om man betraktar den så kallade distansen mellan L2 och L3, som enligt Ringbom (1986) är en av de viktigaste faktorerna i L2-transfer, kan man fastställa att L2 och L3 båda är germanska språk och alltså är besläktade med varandra. Det här har kanske befrämjat transferprocessen från engelskan till svenskan. Argumentet, som många forskare har framkastat, att L2-påverkan skulle vara ”ytligt” eller bara uppträda på fonotaktiska strukturer kan jag alltså inte bekräfta. Engelskans påverkan kunde jag få belägg för på flera olika språkliga nivåer: i ortografi, lexikon och syntax.

Om man tänker på de ortografiska felen som upptäcktes i materialet härstammar den största delen av dem från engelskan. L2-fel med engelskans inflytande som kan nämnas här är till exempel särskrivna sammansättningar och bortfallet av den sista konsonanten i substantiv med dubbelkonsonant i slutet. Betydelsen av det svenska verbet *tänka* blir också utvidgat enligt det engelska mönstret. Här handlar det om en semantisk utvidgning. Också bruket av svenska adverbet *här* var inte klart. En konstruktion som liknade engelskans *in here* blev transfererad till L3, och flexion av adverbet *här* i betydelsen ”till denna plats”, dvs. adverbet *hit* behärskades inte. Också bruket av *du* som subjekt i satser vars innehåll är passivt kan anses som L2-transfer. Även om tendensen att använda *du* som subjekt är ganska utbrett i talspråk skulle man ändå i skriftspråk föredra den svenska varianten, dvs. ordet *man*.

Det andra främmande språket vars inflytande jag studerade var tyska. Den tyska påverkan kunde bara fastslås på några ställen. I de flesta fallen handlade det om kodväxling, dvs. informanten hade skrivit ett tyskt ord i stället för ett svenskt ord. Grunden för att den tyska påverkan inte uppträdde särskilt mycket är säkert att informanterna inte behärskade språket tillräckligt bra.

Litteratur

- Einarsson, Jan, 2004: *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Ellis, Rod, 1997: *Second Language Acquisition*. 3. uppl. Oxford: Oxford University Press, 1998.
- Edmondson, Willis & House, Juliane, 2000: *Einführung in die Sprachlehrforschung*. 2. uppl.. Tübingen: Francke Verlag.
- Felix, Sascha W., 1977: Interference, Interlanguage and Related Issues. I: Molony, Carol m.fl. (utg.), 1977: *Deutsch im Kontakt mit anderen Sprachen*. Kronberg: Scriptor Verlag. S. 237-258.
- Fleischer, Wolfgang & Barz, Irmhild, 1995: *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Fries, Charles C., 1945: *Teaching and Learning English as a Foreign Language*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1956.
- Gass, Susan M., 1988: Second Language Acquisition and Linguistic Theory: The Role of Language Transfer. I: Flynn, Suzanne & O'Neil, Wayne (utg.), 1988: *Linguistic Theory in Second Language Acquisition*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers. S. 384-403.
- Gass, Susan M. & Selinker, Larry (utg.) 2001: *Second Language Acquisition. An Introductory Course*. 2. uppl. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Granfors, Tom & Palmberg, Rolf, 1976: Errors made by Finns and Swedish-speaking Finns at a commercial college level. I: Ringbom, Håkan & Palmberg, Tom (utg.), 1976: *Errors Made by Finns and Swedish-Speaking Finns in the Learning of English*. Åbo: Department of English, Åbo Akademi.
- Hakulinen, Auli et al., 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Harkoma, Sisko et al., 2005: *Grammatik och praktik*. 5. rev. uppl. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Hyltenstam, Kenneth & Wassén, Kerstin, 1984: *Svenska som andraspråk – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Jakobovits, Leon A., 1969: Second language learning and transfer theory: a theoretical assessment. I: *Language Learning* 19/1969. S. 55-86.
- James, Carl, 1972: Zur Rechtfertigung der kontrastiven Linguistik. I: Nickel, Gerhard (utg.), 1972: *Reader zur kontrastiven Linguistik*. Frankfurt am Main: Athenäum Fischer Taschenbuch Verlag. S. 21-38.
- 1980: *Contrastive Analysis*. Essex: Longman, 1981.
- Jespersen, Otto, 1904: *How to Teach a Foreign Language*. London: George Allen & Unwin, 1967.
- Juhász, János, 1970: *Probleme der Interferenz*. München: Max Hueber Verlag.
- Kasper, Gabriele, 1981: *Pragmatische Aspekte in der Interimsprache*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

- Kellerman, Eric, 1977: Towards a Characterisation of the Strategy of Transfer in Second Language Learning. I: *The Interlanguage Studies Bulletin – Utrecht*. 1977. 2/1. S. 58-145.
- 1984: The Empirical Evidence for the Influence of the L1 in Interlanguage. I: Davies, Alan m.fl. (utg.), 1984: *Interlanguage*. Edinburgh: Edinburgh University Press. S. 98-122.
- Köhler, Friedlind H., 1975: *Zwischensprachliche Interferenzen. Eine Analyse syntaktischer und semantischer Interferenzfehler des Deutschen im Russischen*. Tübingen: Tübinger Beiträge zur Linguistik.
- Lado, Robert, 1957: *Linguistics Across Cultures. Applied Linguistics for Language Teachers*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- 1967: *Moderner Sprachunterricht. Eine Einführung auf wissenschaftlicher Grundlage*. München: Max Hueber Verlag.
- Löfgren, Eriika, 1995: *Språklig interferens i teori och praktik. Felanalys av finskspråkiga abiturienters fria skriftliga framställningar i svenska som främmande språk*. Pro gradu –avhandling i Nordiska språk. Tammerfors universitet.
- Nickel, Gerhard, 1972: *Grundsätzliches zur Fehleranalyse und Fehlerbewertung. – Fehlerkunde. Beiträge zur Fehleranalyse, Fehlerbewertung und Fehlertherapie*. Berlin: Cornelsen-Velhagen & Klasing.
- Odlin, Terence, 1989: *Language Transfer – Cross-linguistic influence in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- 1990: Word-order transfer, metalinguistic awareness, and constraints on foreign language learning. I: VanPatten, Bill & Lee, James F. (utg.), 1990: *Second Language Acquisition/ Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters. S. 95-117.
- Palmer, Harold E., 1917: *The Scientific Study and Teaching of Languages*. London: Oxford University Press, 1968.
- Raupach, Manfred, 1989: Zwei- und Mehrsprachigkeit. I: Bausch, Karl-Richard m.fl. (utg.), 1989: *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen: Francke Verlag. S. 396-400.
- Ringbom, Håkan, 1986: Crosslinguistic Influence and the Foreign Language Learning Process. I: Kellerman, Eric & Sharwood Smith, Michael (utg.), 1986: *Crosslinguistic Influence in Second Language Acquisition*. New York: Pergamon Press. S. 150-162.
- 1987: *The Role of the First Language in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Sajavaara, Kari & Lehtonen, Jaakko, 1989: Aspects of Transfer in Foreign Language Speakers' Reactions to Acceptability. I: Dechert, Hans W. & Raupach, Manfred (utg.), 1989: *Transfer in Language Production*. Norwood: Ablex Publishing Corporation. S. 35-52.
- Schuurman, Marga, 1980: The Role of Interference and the monitor in the production and recognition of the English passive auxiliary by Dutch learners of English. I: Pankhurst, J.N. & Sharwood Smith, M. (utg.), 1980: *The Interlanguage*

Studies Bulletin – Utrecht. 5/2. S. 112-142.

- Sjöholm, Kaj, 1995: *The Influence of Crosslinguistic, Semantic, and Input Factors on the Acquisition of English Phrasal Verbs. A Comparison between Finnish and Swedish Learners at an Intermediate and Advanced Level.* Åbo: Åbo Akademi Printing Press.
- Stedje, Astrid, 1976: Interferenz von Muttersprache und Zweitsprache auf eine dritte Sprache beim freien Sprechen – ein Vergleich. I: *Zielsprache Deutsch.* 1/1976. München: Max Hueber Verlag. S. 15-21.
- Svensk ordbok.* 1999. Utg. under red. av Allén, Sture. 3. rev. uppl. Nordstedts Ordbok.
- Sweet, Henry, 1899: *The Practical Study of Languages.* London: Oxford University Press, 1964.
- Viberg, Åke et al., 1983: *Ruotsin kielioppia – svensk grammatik på finska.* Stockholm: Natur och Kultur.
- Wandruszka, Mario, 1979: *Die Mehrsprachigkeit des Menschen.* München: R. Piper & Co. Verlag.
- Wode, Henning, 1978: Developmental sequences in naturalistic L2 acquisition. I: Hatch, Evelyn Marcussen (utg.), 1978: *Second Language Acquisition. A Book of Readings.* Rowley: Newbury House Publishers. S. 101-117.
- 1993: *Psycholinguistik. Eine Einführung in die Lehr- und Lernbarkeit von Sprachen.* Ismaning: Max Hueber Verlag.